

Turinys

Įvadas	3
Žvalgymų regiono kraštovaizdis	3
Pagrindiniai regiono archeologinių objektų tipai	4
Atlikti darbai ir jų metodika	7
Atliktų darbų rezultatai ir paveldosauginės rekomendacijos	9
PRIEDAI	12

Įvadas

Pagal URS Infrastructure & Environment UK Limited filialo užsakymą buvo atlikti archeologiniai žvalgymai projektuojamoje Europinio standarto geležinkelio linijoje Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena.

Archeologinių tyrimų, atliekamų planuojamos trasos vietoje tikslas yra identifikuoti į kultūros vertybių registrą neįtrauktus archeologinius objektus ir užkirsti kelią jų sunaikinimui vykdant geležinkelio linijos statybos darbus. Atlikti archeologiniai žvalgymai buvo pirmasis archeologinių tyrimų etapas, kurio tikslas buvo identifikuoti daugiau ar mažiau tikėtinas archeologinių objektų vietas, pavienių radinių radimvietes. Vėlesniuose etapuose tokiose vietose žvalgomaisiais tyrimais turės būti nustatyta, ar iš tiesų ten yra archeologiniai objektai, objektų ribos ir pobūdis, o esant reikalui, atlikti detalieji archeologiniai tyrimai, arba, jei įmanoma, keičiama geležinkelio linijos trasa.

Archeologinių tyrimų, reikalingų atlikti vykdant Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena poveikio aplinkai vertinimą, pobūdis buvo svarstytas Kultūros paveldo departamento Mokslinės archeologijos komisijos (toliau – MAK) posėdyje 2014 08 19. Taigi, šie archeologiniai žvalgymai ir buvo atliekami pagal tame posėdyje pateiktas rekomendacijas. Žvalgymų projektas (1 priedas) buvo patvirtintas MAK 2015 04 14, leidimas vykdyti archeologinius tyrimus dr. Rokui Vengaliui išduotas 2015 04 15, leidimo Nr. LA-65 (2 priedas).

Igyvendinant tikslą, pagal MAK rekomendacijas ir patvirtintą projektą buvo numatyta atlikti tiek kamerinius, tiek lauko darbus. Kamerinių darbų tikslas buvo nustatyti, kuriose teritorijose reikalingi intensyvesni lauko žvalgymai bei identifikuoti kitos rūšies paveldo objektus (kaimo kapinės, mitologinio paveldo vietas ir pan.). Antrajame etape vykdyti lauko darbai, kurių metu pirmajame etape išskirtos perspektyvesnės zonos žvalgytos didesniu intensyvumu, o visos kitos – mažesniu. Bendros išvados pateikiamos susisteminant abiejų etapų metu surinktus duomenis.

Planuojama geležinkelio linija yra 166 km ilgio, jos apsaugos zonos plotis 50 m urbanizuotose teritorijose ir 100 m neurbanizuotose teritorijose. Linija eina per Kauno r., Jonavos r., Kėdainių r., Panevėžio r., ir Pasvalio r. savivaldybes. Prieš vykdant archeologinius žvalgymus iš kelių alternatyvų jau buvo pasirinkta viena konkreti trasa. Atlikus žvalgymus buvo pakoreguota trasos atkarpa ties Lietuvos-Latvijos siena. Šioje vietoje buvo atlikti papildomi žvalgymai.

Žvalgymų regiono kraštovaizdis

Žvalgymų regione vyrauja lygus reljefas. Pietinėje dalyje (Kauno ir Jonavos r. sav.) dar sutinkamos neaukštos kalvos, tuo tarpu likusioje dalyje reljefas beveik ištisai lygus, lygumose išsiskiria tik pavienės nežymios kalvelės bei upių ir kai kurių upelių slėniai. Pagal geomorfologinį rajonavimą, tiriamas regionas patenka į Pabaltijo žemumų sritį, kurioje vyrauja limnoglacialinės (P regiono dalis) ir moreninės lygumos¹. Regione vyrauja molio ir priemolio gruntai, kuriuose susiformavę velėniniai glėjiški dirvožemiai. Žemesnėse vietose ryškūs uždurpėjimai.

¹ Galvydytė, D., Kavaliauskas, P. Lietuvos paviršiaus deglaciacijos ir geomorfologinio rajonavimo problema. *Geografija*, Vilnius, 2003, T. 39(2), p.5-18.

Žvalgymų regiono kraštovaizdyje vyrauja dirbami laukai ir tarp jų įsiterpusios vienkieminės sodybos. Dauguma tokių vienkieminių sodybų šiuo metu yra apleistos, labiau apgyvendinti didesni kaimai ir miesteliai. Dirbami laukai ištiesai numelioruoti atvirais kanalais ir uždaru drenažu. Tarp dirbamų laukų ryškiai vyrauja pasėliai, o pievos ir ganyklos sudaro tik labai nedidelį procentą. Tarp dirbamų laukų įsiterpę nedideli miškų masyvai. Miškai nemelioruoti, todėl užpelkėję, žvalgymų metu (balandžio mėn. antra pusė) didžiojoje jų dalyje dar laikėsi vanduo, dėl ko jie buvo nepraeinami. Kultūrinis kraštovaizdis susiformavęs XX a., lyginant jį su XIX a. pabaigos žemėlapiais, matyti, kad apgyvendinimas yra labai smarkiai pasikeitęs. Didžiausią įtaką dabartiniam kraštovaizdžiui yra padariusios XX a. vykdytos žemės reformos – tarpukaryje vykdytas valakinių kaimų skirstymas vienkiemiais bei pokaryje vykdyta kolektyvizacija.

Pagrindiniai regiono archeologinių objektų tipai

Įvairių tipų archeologiniai objektai gali labai skirtis, atitinkamai skiriasi ir požymiai, pagal kuriuos jie gali būti identifikuojami, taip pat ir jų aptikimo tikimybė. Kitas faktorius, lemiantis tikimybę aptikti naujus tam tikro tipo objektus, yra jų išlikimas. Pavyzdžiui, kai kurių tipų objektų teritoriją suarus, tikimybė juos aptikti gali padidėti, kituose atvirkščiai – sumažėti. Todėl pirmiausiai reikėtų aptarti visus pagrindinius archeologinių objektų tipus, kuriuos galima tikėtis aptikti žvalgomoje trasoje. Išskirta 11 archeologinių objektų tipų:

1. **Akmens amžiaus ir ankstyvojo metalų laikotarpio gyvenvietės bei stovyklavietės** (XI-I tūkst. pr. Kr.). Paviršinių struktūrų neturi, identifikuojamos pagal radinius, kultūrinį sluoksnį ir įgilintus objektus (duobes, kurių kontūrai išryškėja po dirvožemio sluoksniu). Būdingi radiniai – titnago ir akmens dirbiniai bei skaldymo atliekos, keramika (tik neolitas ir ankstyvasis metalų laikotarpis), kaulo-rago dirbiniai bei atliekos. Žvalgymų trasos regione – vidurio ir šiaurės Lietuvoje – nėra dirbinių gamybai tinkamos vietinės titnago žaliavos (jos klodai paplitę tik pietinėje Lietuvos dalyje)², todėl šio regiono gyvenvietėse titnago naudota nedaug, jis dažnai buvo keičiamas kaulo-rago dirbiniais. Kadangi kaulo-rago dirbiniai išlieka prastai, tik prie tam tikrų grunto sąlygų, šio regiono akmens ir ankstyvojo metalų laikotarpio gyvenvietėse radinių kiekis nėra didelis, kas atitinkamai daro sudėtingesnę jų aptikimą ir identifikavimą. Ilgai ariant tokias gyvenvietes, jų kultūrinis sluoksnis ir jame esantys mažiau atsparūs suirimui radiniai (kaulas-ragas, didelė dalis keramikos) sunyksta, išlieka tik įgilinti objektai ir negausūs titnago bei keramikos radiniai arimo sluoksnyje. Dėl šių priežasčių iki šiol minėtame regione šių gyvenviečių žinoma labai nedaug³. Paviršiaus žvalgymų metu galima tikėtis šias gyvenvietes identifikuoti tik pagal negausius radinius, ariant iškeltus į paviršių.
2. **Geležies amžiaus ir ankstyvųjų viduramžių gyvenvietės** (I-XVI a.). Paviršinių struktūrų neturi, identifikuojamos pagal radinius, kultūrinį sluoksnį ir įgilintus objektus. Nuo prieš tai aptartų akmens ir ankstyvojo metalų laikotarpio gyvenviečių skiriasi kur kas intensyvesniu, tamsiai pilkos, kartais juodos spalvos grunto (dėl degusių ir suirusių organinių atliekų) kultūriniu sluoksniu bei kitokiais radiniais – titnago bei kaulo-rago dirbinius keičia metaliniai, aptinkama gerai išliekančių geležies gavybos atliekų – šlako, gausesnė ir kiek

² Rimantienė, R. *Akmens amžius Lietuvoje*. Vilnius, 1996, p.40-41.

³ Lietuvos TSR archeologijos atlasas I: *akmens ir žalvario amžiaus paminklai*. 1974, Vilnius: Mintis

geriau išliekanti keramika, molio tinkas. Suartas kultūrinis sluoksnis dėl savo tamsios spalvos gali būti pastebimas žemės paviršiuje, tačiau ilgiau ariant jis sunyksta. Keramika arimo sluoksnyje kurį laiką išlieka, tačiau ilgai taip pat sunyksta, šlakas išsilaiko kur kas geriau. Ilgus metus ariamuose regionuose paviršiaus žvalgymais šias gyvenvietes galima tikėtis identifikuoti pagal negausius keramikos ir geležies šlako radinius.

3. **Kaimavietės ir dvarvietės** (XVI-XX a.). XX a. egzistavusių šio tipo objektų vietose gali būti išlikę pamatų pėdsakų ir iki šiol tebeaugančių medžių. Įprastai šio tipo objektai identifikuojami pagal to paties tipo požymius, kaip ir prieš tai aptartos ankstyvesnių laikotarpių gyvenvietės – kultūrinis sluoksnis, įgilinti objektai ir radiniai. Pagrindinis skirtumas – istorinių laikų kaimavietės ir dvarvietės gali būti identifikuojamos ne pagal pavienius radinius, o tik pagal didesnes jų koncentracijas. Taip yra todėl, kad pavienių šių laikotarpių radinių aptinkama praktiškai visur – į dirbamus laukus, esančius aplink kaimus jie patenka tręšiant laukus gyvulių mėšlu, kuris paprastai būna susimaišęs su buitinėmis atliekomis. Kaimavietės ir dvarvietės taip pat gana patikimai gali būti lokalizuojamos XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios žemėlapiuose. Šio tipo objektų archeologinė ir paveldosauginė vertė yra diskutuotina. Į kultūros registrą šiuo metu Lietuvoje yra įtraukta vos keletas kaimaviečių, taip pat saugoma keliasdešimt geriau išlikusių, autentišką struktūrą ir architektūrą išlaikiusių kaimų. Visgi pastarieji yra ne archeologinio, o architektūrinio, urbanistinio, istorinio ir kt. pobūdžio vertybės. Archeologinio pobūdžio objektų – kaimaviečių – saugoma vos keletas, dažniausiai tai tokios, kuriose vykdyti archeologiniai tyrimai ir aptiktas XV-XVII a. kultūrinis sluoksnis su radiniais⁴. Iš esmės, laikoma, kad archeologinę vertę turi visi ankstesni, nei XIX a. kultūriniai sluoksniai, tačiau realybeje ir ankstesnės kaimavietės į registrą kol kas įtrauktos tik pavienės. Mokslinė tokių objektų vertė kol kas nėra aiški, kadangi didesnio archeologų dėmesio jos kol kas nėra susilaukusios, platesnės apimties tyrimai jose dar nevykdyti. Paprastai kaimavietės vienoje vietoje egzistuoja ilgą laiką, o atlikus nedidelės apimties tyrimus, dažniausiai nepavyksta nustatyti net tikslesnės jų chronologijos, jau nekalbant apie struktūrą. Su dvarvietėmis situacija aiškesnė – jos yra saugomos ir tyrinėjamos.

4. **Piliakalniai** (I tūkstantmetis pr. Kr.-XIV a. po Kr.). Šie objektai išskiriami pirmiausiai pagal išlikusius reljefo darinius – kalvos pastatintais šlaitais, išlygintomis aikštelėmis, turi gynybinius pylimus ir griovius. Kiti šiems objektams būdingi požymiai – kultūriniai sluoksniai, įgilinti objektai ir radiniai, labai panašūs kaip ir atitinkamo laikotarpio gyvenvietėse. Piliakalniai Vidurio ir Šiaurės Lietuvoje, lyginant su visos Lietuvos teritorija, yra gana reti – čia labai reta jų įrengimui reikalingų natūralių kalvų ar upių krantų kyšulių⁵. Naujų piliakalnių aptikti galima tikėtis telkiant dėmesį į pavienės lygiame reljefe išsiskiriančias nedideles kalveles ar didesnių upių terasose esančiuose kyšuliuose, juose ieškant pavienių paviršinių radinių.

5. **Akmens amžiaus ir ankstyvojo metalų laikotarpio kapai** (XI-I tūkst. pr. Kr.). Šie objektai Lietuvos archeologijos medžiagoje iki šiol yra labai reti, Vidurio ir Šiaurės Lietuvoje jų žinoma vos keletas⁶. Akmens amžiui būdingi inhumaciniai palaidojimai dažniausiai aptinkami pavieniai, juose be kaulų aptinkamos pavienės titnago, akmens, kaulo-rago, keramikos įkapės, kartais laidojimo ritualuose naudota ochra. Dėl itin reto tokių ankstyvų laikotarpių kaulinės medžiagos išlikimo, tokiuose kapuose dažniausiai išlieka tik pavieniai

⁴ Kultūros vertybių registras, prieiga internetu <http://kvr.kpd.lt/heritage/>

⁵ Baubonis, Z., Zabiela, G. *Lietuvos piliakalniai. Atlasas*. Tomai I-III, Vilnius, 2005.

⁶ Butrimas, A., Kazakevičius, V. Ankstyvieji virvelinės keramikos kultūros kapai Lietuvoje. *Lietuvos archeologija*, Vilnius, 1985, T. 4, p.14-24.

akmens, titnago ir keramikos radiniai, kuriuos aptikus, jie dažnai gali būti traktuojami kaip pavieniai radiniai, o ne kapai. Ankstyvuoju metalų laikotarpiu kitose Lietuvos dalyse buvo labiau praktikuojamas kremacijos laidojimo būdas, tačiau apie Vidurio ir Šiaurės Lietuvoje praktikuotą laidoseną duomenų iki šiol neturima. Tai, kad kapų čia vis dėlto būta, rodo aptinkamos to laikotarpio gyvenvietės ir pavieniai radiniai. Paviršiaus žvalgymų metu šių objektų aptikti iš esmės yra praktiškai neįmanoma.

6. **Centrinės Lietuvos inhumaciniai plokštiniai kapinynai (I-V a.),** būdingi pietinei žvalgymų trasos regiono daliai (Kauno r. sav., Jonavos r. sav., Kėdainių r. sav. ir Panevėžio r. sav. pietinė dalis). Šiame regione laidota dažniausiai dideliuose ir ilgalaikiuose kapinyuose. Jiems būdingi inhumacinio pobūdžio kapai, palaidoti įvairių gylių (20-150 cm) atskirose duobėse, kartais naudojant ir akmenų konstrukcijas. Kapai su gausiomis žalvarinių papuošalų bei geležinių darbo įrankių ir ginklų įkapėmis⁷. Paviršiaus žvalgymų metu galima tikėtis aptikti tik arimų suardytų kapų liekanas – žmonių kaulus ir įkapes.

7. **Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos pilkapiai (I-V a.),** kurių sritis driekiasi į šiaurę nuo prieš tai aptartų plokštinių kapinynų. Žvalgymų trasos regione pilkapių galima tikėtis aptikti Panevėžio ir Pasvalio rajonų savivaldybėse. Pilkapiai žinomi tiek pavieniai, tiek ir didelėmis, iki 100 pilkapių grupėmis. Atskirų pilkapių dydis taip pat įvairus – nuo kelių iki keliolikos metrų skersmuo ir iki 2 m aukštis. Pilkapiai buvo apjuosiami akmenų vainikais, kiekviename aptinkama nuo vieno iki keliolikos inhumacinių kapų. Mirusieji laidoti su gausiomis žalvarinių papuošalų bei geležinių darbo įrankių ir ginklų įkapėmis⁸. Gerai išlikę pilkapiai paviršiaus žvalgymų metu gana aiškiai identifikuojami pagal jų sampilus. Tačiau turint omenyje ilgas žvalgymų trasos regiono žemdirbystės tradicijas, neabejotina, kad nemaža dalis buvusių pilkapių yra arimo metu sulyginti su žemės paviršiumi, jų akmenų vainikai išrinkti. Archeologine prasme net ir tokie nulygintais sampilais pilkapiai yra vertingi, kadangi išlieka į žemę įgilintų kapų. Tokius pilkapius paviršiaus žvalgymų metu identifikuoti yra gana sudėtinga – galima tikėtis aptikti tik išartų žmonių kaulų bei metalinių įkapių.

8. **Centrinės Lietuvos degintiniai kapinynai, kapų laukai, žirgų kapai (VI-XIII a.).** Nuo I tūkstantmečio po Kr., Centrinėje Lietuvoje (pietinėje žvalgymų trasos regiono dalyje – Kauno, Jonavos, Kėdainių rajonų sav. ir Panevėžio rajono sav. pietinėje dalyje) paplinta senovės aukštaičiams skiriami degintiniai kapai⁹. Pradžioje sudeginti mirusieji laidoti individualiai, kaulus su įkapėmis supilant į nedideles duobutes. Vėliau, nuo VII-VIII a. atsiranda vadinamieji degintinių kapų laukai – juose sudeginti kaulai su įkapėmis išpilami tiesiog žemės paviršiuje, kartais apiberiant juos plonu žemės sluoksnėliu. Tokioje vietoje susiformuoja ištisinis tamsios degėsingos žemės sluoksnis su degintiniais kaulais ir pavieniais įkapių radiniais ar jų fragmentais. Kitas šiam regionui būdingas bruožas – tų pačių kapinynų atskiros dalys, skirtos žirgų kapams. Žirgai laidoti nedeginti, kartais visas gyvulys, kartais tik tam tikros jo kūno dalys (galva, kojos). Žirgų kapus paviršiaus žvalgymų metu identifikuoti tikimybė yra labai nedidelė, tačiau degintinius žmonių kapus, jei ariant jie buvo suardyti, turėtų identifikuoti randami degintiniai kauliukai (kurių išliekamumas yra kiek geresnis nei nedegintų kaulų) ir apdegusios įkapės ar jų fragmentai.

9. **Plokštiniai žiemgalių kapinynai (V-XIII a.),** paplitę į šiaurę nuo aukštaičių kapinynų. Jiems būdingi inhumacinio pobūdžio kapai, palaidoti atskirose duobėse. Kapai su gausiomis

⁷ Michelbertas, M. *Senasis geležies amžius Lietuvoje*. Vilnius, 1986, p.44-54.

⁸ Michelbertas, M. Žemaitijos ir Šiaurės Lietuvos pilkapius patyrinėjus. *Baltų archeologija*, Vilnius, 2002, Nr. 1(13), p.26-31.

⁹ Bertašius, M. *Vidurio Lietuva VIII-XII a.* Kaunas, 2002.

žalvarinių papuošalų bei geležinių darbo įrankių ir ginklų įkapėmis. Paviršiaus žvalgymų metu galima tikėtis aptikti tik arimų suardytų kapų liekanas – žmonių kaulus ir įkapes.

10. Senkapiai (XIV-XIX a.) – gausiausias archeologinių vertybių tipas. Tai griautiniai istorinių laikų kapai, palaidoti pagal krikščioniškas tradicijas – su negausiomis įkapėmis. Žvalgymų trasos regione, kur dominuoja lygus reljefas, senkapius ypač mėgta įrengti pavienėse kalvose, labai dažnai tam panaudojant ir ankstesnių laikotarpių objektus – piliakalnius ir pilkapius. Panašiai, kaip ir kaimaviečių atveju, vėlyvųjų (XIX-XX a.) senkapių archeologinė vertė abejotina. Tačiau net ir tokiu atveju senkapiai saugotini kaip memorialinės vertės objektai.

11. Lobiai, pavieniai radiniai – lobiai-aukos buvo paplitę jau nuo akmens amžiaus, kuomet, dažniausiai pelkėse, būdavo paslėpiami ar paskandinami dirbinių lobiai. Remiantis kitose šalyse pastebimomis tendencijomis, taip pat atsitiktinai Lietuvos teritorijoje rasta lobiais, galima spręsti, jog tai buvo gana plačiai paplitusi praktika. Tačiau Lietuvos teritorijoje žinomų archeologinių radinių lobių skaičius nėra didelis dėl nevykdytų žvalgymų vykdant didesnės apimties žemės judinimo darbus, nežvalgytų melioracijos darbų šlapynėse ir pelkėse. Nemažai sidabro dirbinių (papuošalų, lietuviškų ilgųjų ar monetų) lobių žinoma iš ankstyvųjų istorinių laikų (XIV a.), iš vėlyvesnių laikų dažniausiai aptinkami monetų lobiai. Visai greta žvalgymų trasos yra aptikta keletas bronzos amžiaus radinių radimviečių ar lobių (Vaškai, Kriaušiščiai (Pasvalio r. sav.))¹⁰. Paviršiaus žvalgymų metu aptikti tokius lobius tikimybė yra labai nedidelė, ji gerokai padidėja tik vykdant žvalgymus didelio masto žemės judinimo darbų metu.

Atlikti darbai ir jų metodika

Siekiant įgyvendinti archeologinių žvalgymų tikslus, vykdyti šie darbai:

1. Duomenų paieška archyvuose ir literatūroje. Buvo peržiūrėtos archeologinių tyrimų (kasinėjimų ir žvalgymų) ataskaitos, saugomos Lietuvos istorijos instituto rankraštyne, Valstybinės archeologijos komisijos 1919-1939 m. surinktos bylos apie paveldo objektus, saugomos Kultūros paveldo departamento archyve¹¹, 1928 m. P. Tarasenos sudarytas archeologinių objektų sąrašas¹², 1973 m. paskelbtas „Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašas“¹³, 1974-1977 m. išleisti „Lietuvos TSR archeologijos atlaso“ 3 tomai¹⁴, A. Merkevičiaus sudarytas ankstyvųjų metalinių dirbinių katalogas¹⁵, dabartinis Kultūros vertybių registras¹⁶. Rinkta informacija apie objektus, esančius iki 1 km atstumu nuo ašinės planuojamo geležinkelio linijos. Šioje zonoje yra 14 saugomų kultūros vertybių, iš kurių dalis yra ne archeologinės. Surinkta informacija dar apie 25 šiame regione esančius, buvusius ar spėjamus archeologinius ar galimai archeologinius objektus, neįtrauktus į kultūros vertybių registrą. Iš šių 25 objektų tiksliau lokalizuoti galima tik 4, kitų vietos nurodytos

¹⁰ Merkevičius, A. *Ankstyvieji metaliniai dirbiniai Lietuvoje*. Vilnius, 2011.

¹¹ Skaitmeninė versija prieinama internetu <http://www.heritage.lt/inside1.php?tr=info/vak.php>

¹² Tarasena, P. *Lietuvos archeologijos medžiaga*. 1928, Kaunas: Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija.

¹³ *Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašas*. 1973, Vilnius: Lietuvos TSR kultūros ministerija.

¹⁴ *Lietuvos TSR archeologijos atlasas I: akmens ir žalvario amžiaus paminklai*. 1974, Vilnius: Mintis; *Lietuvos TSR archeologijos atlasas II: piliakalniai*. 1975, Vilnius: Mintis; *Lietuvos TSR archeologijos atlasas III: I-XIII a. pilkapynai ir senkapiai*. 1977, Vilnius: Mintis.

¹⁵ Merkevičius, A. *Ankstyvieji metaliniai dirbiniai Lietuvoje*. 2011, Vilnius: Versus Aureus.

¹⁶ Prieinamas internetu <http://kvr.kpd.lt/heritage/>

netiksliai (dažnai aišku tik kad tam tikro kaimo laukuose). Nei vienas iš tiksliai lokalizuojamų archeologinių objektų nepatenka į 100 m pločio geležinkelio apsaugos zoną, visi jie yra atokiau nuo jos. Tuo tarpu dalis netiksliai lokalizuojamų objektų (didžioji jų dalis – senkapiai) gali patekti ir į apsaugos zoną. Galimose tokių objektų lokalizacijos zonose išskirtos teritorijos, kuriose lauko darbų metu buvo vykdomi intensyvesni žvalgymai, tikintis, kad galbūt pavyks juos lokalizuoti.

2. **Senujų žemėlapių analizei**, naudoti XIX a. pabaigos Carinės Rusijos imperijos 1 varsto (1:42000) žemėlapių lapai, apimantys visą žvalgymų regioną, ir nepriklausomos Lietuvos 1925-1940 m. išleisti 1:25000 mastelio žemėlapių lapai, apimantys tik pietinę regiono dalį. Juose identifiikuota 12 šiuo metu jau nebeegzistuojančių kaimaviečių ar palivarkų, kuriuos kerta numatoma geležinkelio apsaugos zona (kadangi žemėlapiuose identifiikuojamų objektų ribos yra aiškos, už apsaugos zonos ribų esantys tokie objektai neregistruoti). Kaip jau minėta, XIX a. kaimaviečių archeologinė ir paveldosauginė vertė yra abejotina, tačiau reikia turėti omenyje, kad kaimai tose pačiose vietose galėjo stovėti ir nuo ankstesnių laikų – XVI-XVIII a. Tokiu atveju jie jau turėtų archeologinę vertę. Senuosiuose žemėlapiuose taip pat ieškota ir senųjų kaimų kapinių, tačiau apsaugos zonos ribose jų neidentifiukuota. Kitas tikslas, kuriuo naudoti senieji žemėlapiai – tai senojo, prieš melioraciją egzistavusio upių tinklo rekonstrukcija. Rekonstruotas upių tinklas naudotas GIS analizėje.

3. **GIS analizė**¹⁷ vykdyta siekiant išsiaiškinti gamtines zonas, kuriose yra didesnė tikimybė aptikti archeologinius objektus. Šiuo tikslu analizuoti plačiame Vidurio Lietuvos lygumų regione esantys archeologiniai objektai, jų santykis su vandens telkiniais ir reljefo ypatybėmis. Buvo nustatyta, kad vandens telkinių artumas yra ypač reikšmingas senovės gyvenviečių lokalizacijai (82% jų yra iki 250 m nuo vandens telkinių), mažiau įtakos turi pilkapynų ir kapinynų lokalizacijai (~50% jų yra iki 250 m atstumu nuo vandens telkinių), ir visai nesvarbus istorinių laikų senkapių ir kaimaviečių lokalizacijai (~20%). Šiuo pagrindu teritorijos, esančios iki 250 m nuo upių priskirtos prie intensyvesnių paviršiaus žvalgymų lauko darbų metu reikalaujančių zonų, tikintis jose aptikti senovės gyvenvietes. Kitų tipų objektams šis kriterijus pasirodė netinkantis. Laidojimo paminklai labiau siejasi ne su vandens telkiniais, tačiau su reljefu – jie labai dažnai lokalizuojami lygiame šio regiono reljefe išsiskiriančiose aukštesnėse vietose, pakilumėlėse, kalvelėse. Lauko darbų metu tokiose vietose taip pat numatyta vykdyti intensyvesnius žvalgymus.

4. **Lauko darbai** vykdyti prieš tai atlikus minėtus paruošiamuosius kamerinius darbus. Pagrindinis taikytas metodas buvo vizualiniai paviršiaus žvalgymai siekiant aptikti žemės paviršiuje esančius archeologinius radinius. Tokie žvalgymai vykdyti tose vietose, kur paviršiaus matomumas buvo nuo vidutinio iki labai gero (apytiksliai nuo 30 iki 100%). Žvalgymai vykdyti balandžio mėnesio antroje pusėje, todėl beveik visur, kur žemė yra ariama, paviršiaus matomumas atitiko šiuos kriterijus. Didžiojoje teritorijos dalyje matomumas siekė maždaug nuo 70 (žiemkenčiai javai) iki 100 % (pavasari užsėtos kultūros). Gerokai mažesnėje teritorijos dalyje matomumas svyravo apie 50 % – tokiose vietose buvo užsėti žieminiai rapsai arba labiau nei kitose vietose ūgtelėję žiemkenčiai javai. Mažesnis nei 30 % matomumas ariamose dirvose pasitaikė retai (iš viso tik keliolikos kilometrų atkarpoje) – tai paprastai būdavo laukai, kurių paviršių dengia pernykščiai šiaudai arba srutomis gausiai patręšti laukai. Iš viso vizualiniai žvalgymai ieškant paviršiuje esančių archeologinių radinių atlikti 101 km trasos atkarpoje – visur, kur matomumas atitiko minėtą kriterijų. Likusiose trasos atkarpose buvo miškai (apie 40 km trasos ilgyje), pievos (apie 4 km) arba ariami laukai su labai prastu matomumu (apie 16 km). Paviršiaus žvalgymai vykdyti sistemingai, einant linijomis maždaug kas 20-10 m. 10 m atstumų tarp linijų laikytasi pirmajame darbų etape išskirtose zonose – iki 250 m atstumu nuo upių ir pagal archyvinius šaltinius ir literatūrą apytiksliai

¹⁷ Naudotas QGIS Desktop 2.8.1 programinis paketas

lokalizuojamų objektų vietose. Tokios zonos sudarė iš viso apie 25 km atkarpą. Likę apie 75 km žvalgyti linijomis kas 15-20 m.

Miškuose ir kitose prasto paviršiaus matomumo zonose žvalgyta nesistemiškai, ieškant tik išsiskiriančių reljefo formų, galinčių identifikuoti piliakalnių, pilkapių ar senkapių. Kai kuriose vietose daryti kasiniai (jų iš viso padaryta 16). Dalyje miškų žvalgyta nebuvo, kadangi dėl aukšto vandens lygio jie buvo nepraeinami.

Iš vietinių gyventojų reikšmingos informacijos nesužinota. Kaip minėta, dauguma regiono sodybų šiuo metu yra apleista, todėl žvalgymų metu gyventojų sutikta nedaug. Tie, su kuriais bendrauta, archeologinių objektų nežinojo, tačiau visi minėjo, kad teritorijos labai intensyviai žvalgomos metalo detektoriais nelegalių „archeologų“. Jų paliktų pėdsakų (išraustų duobučių) pastebėta ir žvalgymų metu. Metalo detektorius žvalgymų metu naudotas epizodiškai, teigiamų rezultatų nedavė. Tam įtakos turėjo nelegalių „archeologų“ vykdomas metalinių paviršiaus archeologinių radinių išrinkimas bei tai, kad nebuvo aptikta tokiems žvalgymams potencialių vietų (spėjimų laidojimo paminklų).

Žvalgymų metu aptikta apie 40 archeologinių radinių. Šių radinių koordinatės fiksuotos rankiniu GPS imtuvu, su iki 3 m paklaida. Radinių radimo vietose iškarto būdavo vykdomi intensyvesni žvalgymai, gerokai nuodugniau patikrinant radimvietės apylinkes maždaug 100 m spinduliu.

Atliktų darbų rezultatai ir pavidlosauginės rekomendacijos

Bendras pirmajame, kamerinių darbų, etape ir žvalgymų metu identifikuotų tikrų ir spėjamų archeologinių bei kito pobūdžio paveldo objektų sąrašas pateikiamas lentelėje (3 priedas). Bendras jų skaičius yra 67. Tarp šių objektų, į planuojamos geležinkelio linijos apsaugos zoną patenka 25, nepatenka 27, o 15 galbūt patenka (lokalizacija netiksli). Toliau bus aptarti tik į apsaugos zoną patenkantys ir galbūt patenkantys objektai.

Tarp tokių didžiausių skaičių sudaro **kaimavietės ir dvarvietės (palivarkai)**, kurių identifikuota 14. Šių objektų specifika yra tokia, kad jie yra aiškiai lokalizuoti, tačiau neaiški yra pati jų vertė. Kaip minėta, jei kaimas yra įsikūręs XIX a. ar vėliau, archeologinės vertės jis neturi ir saugotinos yra tik ankstyvesnius sluoksnius ir radinius turinčios kaimavietės. Ankstyviausi analizuojamos Lietuvos teritorijos dalies žemėlapiai yra išleisti XIX a. antroje pusėje (Carinės Rusijos 1, 2 ir 3 varstų žemėlapiai). Jų tikslumas yra pakankamai aukštas, todėl XIX a. antros pusės situaciją pagal juos galima nustatyti patikimai. Tuo tarpu apie ankstyvesnius laikus tokios informacijos neturime. Remiantis vien tik paviršiuje randamais radiniais kaimavietės chronologiją nustatyti gali pavykti tik retais atvejais. Be to, net ir neradus paviršiuje ankstyvesnių radinių, negalima būtų teigti, kad jų nėra gilesniuose sluoksniuose. Šurfavimo metodas kaimaviečių chronologijai nustatyti kiek labiau tinkamas, tačiau čia taip pat susiduriama su tam tikromis problemomis. Visų pirma, pagrindinių tokių objektų radinių – keramikos chronologija iki šiol dar nėra plačiau tyrinėta ir tiksliau apibrėžta, todėl kultūriniai sluoksniai datuojami dažniausiai pagal kitus, daug rečiau pasitaikančius radinius (monetas ir kt.). Šurfavimo metodu aptikti retesnius radinius tikimybė nėra didelė. Antras dalykas – pats kultūrinis sluoksnis, jei jis nenuartas ir išlikęs, bet koku atveju bus baigęs formuotis XIX a. – XX a. pradžioje, todėl ir šio laikotarpio radinių jame bus gausiausia. Didžiausią vertę

tokiuose objektuose turėtų ne kultūrinis sluoksnis, o atskiri įgilinti objektai, kuriuose galima tikėtis aptikti ankstyvesnių laikotarpių radinių, nesusimaišiusių su vėlyvesniais. Todėl kaimavietėse žvalgomieji tyrimai šurfais nėra tikslingi, daug efektyvesnis metodas jų vertės nustatymui būtų archeologiniai žvalgymai prieš geležinkelio linijos statybos darbus nustumdant augalinį sluoksnį, šių darbų metu mechanizuotai nukasant armenį ir vėlyvą kultūrinį sluoksnį, o archeologiniais metodais ištiriant tik atsidengusius atskirus įgilintus objektus. Kaip išimtį čia galima nurodyti tik spėjamą Mažųjų Grūžių kaimavietę (sąrašo Nr. 54), kurios vietoje analizuotuose XIX a. antros pusės žemėlapiuose nieko nepavaizduota, o žvalgymų metu, reljefe išsiskiriančios kalvos ribose aptikta apžiestos keramikos koncentracija, tarp kurių aptikta viena šukė, puošta bangelių ornamentu, ir preliminariai datuotina XV-XVI a. Taigi, galima spėti, kad čia gali būti išlikęs tik ankstyvesnių, iki XIX a. laikotarpių kultūrinis sluoksnis, todėl čia reikėtų atlikti žvalgomuosius tyrimus kasant šurfus.

Sekanti objektų grupė yra laidojimo paminklai – **senkapiai, kapinynai, pilkapiai**. Šių objektų specifika tokia, kad visi jie yra tik spėjami ir tiksliai nelokalizuojami. Šie objektai yra žinomi iš XX a. pirmos pusės ir vidurio archyvinių šaltinių ir literatūros, kuriuose minima, kad tam tikroje vietoje yra randama žmonių kaulų. Tais laikais nebuvo įprasta objektų tiksliai lokalizuoti – dažniausiai būdavo nurodomas tik kaimo pavadinimas, kartais kiek patikslinant – į kurią pusę nuo kaimo, nuo kelio, upelio ir pan. Kai kurie tokie objektai buvo tiksliau lokalizuoti vėlesniais laikais, tačiau tokių geležinkelio apsaugos zonoje nėra. Identifikuota 10 spėjamų laidojimo paminklų, kurie pagal nurodytą jų lokalizaciją galimai gali patekti į apsaugos zoną. Nei vienu iš šių atvejų lauko žvalgymų metu jokių jų požymių identifikuoti nepavyko. Žvalgomieji tyrimai šurfais tokiais atvejais netikslingi – norint surasti tokius netiksliai lokalizuojamus objektus, reikėtų ištirti labai dideles teritorijas. Šiuo atveju vėlgi, metodiškai žymiai tikslingesni archeologiniai žvalgymai mechanizuoto augalinio sluoksnio šalinimo metu, kuomet aiškiai atsidengtų kapų duobių kontūrai.

Trečia objektų grupė – **senovės gyvenvietės**, datuojamos įvairiais laikotarpiais nuo akmens amžiaus iki ankstyvųjų istorinių laikų. Šiuose objektuose paprastai neaptinkama vietinių gyventojų dėmesį patraukiančių radinių, o tik keramikos šukės, titnago nuoskalos ir pan. Dėl šių priežasčių gyventojai apie tokius radinius nepranešdavo ir gyvenvietės labai ilgą laiką nebuvo registruojamos. Dėl to apie jas nėra jokių žinių ankstyvuose archyviniuose šaltiniuose, literatūroje. Pirmojo darbų etapo metu pavyko surasti informaciją tik apie vienintelį tokį objektą – Varpių senovės gyvenvietę (Nr. 5), kurioje būdavo aptinkama titnaginių radinių. Po atliktų lauko žvalgymų darbų šis sąrašas pasipildė iki 10 objektų, tačiau visi jie kol kas gali būti įvardinti tik kaip spėjami – aiškių radinių koncentracijų juose neužfiksuota, surasta tik po 1-4 radinius, nors po pirmo radinio suradimo ta vieta būdavo žvalgoma labai intensyviai. Teoriškai tokie radiniai kaip keramikos šukės, titnago nuoskalos ir dirbiniai pavieniui aptinkami labai retai, o paskiri tokie radiniai paviršiuje turėtų identifikuoti gyvenvietę, stovyklavietę ir kitą, kokios nors specifinės veiklos zoną. Paviršinių radinių retumas gali rodyti arba šių objektų labai prastą išlikimą (kultūrinis sluoksnis ir jame esantys radiniai ilgamečių arimų metu jau yra sunaikinti, išlikę galbūt tik įgilinti objektai, iš kurių radiniai neišariami), arba atvirkščiai – labai gerą (kultūrinis sluoksnis yra giliau, todėl arimas jo nepasiekia ir radinių į paviršių neiškelia). Dėl tokių aplinkybių, minėtų radinių radimvietėse (preliminariai įvardijamose kaip senovės gyvenvietės), yra reikalingi žvalgomieji tyrimai šurfais, kurių dėka turėtų būti nustatyta, ar šie radiniai rodo toje vietoje esančius archeologinius objektus. Jei tai pasitvirtintų, tais pačiais šurfais turėtų būti nustatytas kultūrinio sluoksnio ir armenyje esančių radinių paplitimas, storis bei chronologija ir tolimesnių tyrimų pobūdis.

Be minėtų objektų išskirtos dar 3 vietovės, kuriose reikėtų atlikti žvalgomuosius tyrimus šurfuojant (Nr. 3, 7, 27). Šios vietos, sprendžiant pagal jų reljefą bei santykį su vandens telkiniais,

atrodo labai perspektyvios, tačiau paviršiaus radinių paieška jose nevykdyta dėl labai prasto paviršiaus matomumo (miškas arba pieva). Viena tokia vieta išskirta Neries slėnyje, kuriame įvairiose atkarpose yra itin gausu žinomų archeologijos objektų, o kai kur įvairių laikotarpių gyvenvietės aptinkamos vos ne ištisai¹⁸. Viename Neries krante žvalgymų metu aptikta labai tikėtina akmens amžiaus gyvenvietė. Kitas krantas yra apaugęs pieva, todėl objektyviai įvertinti šios vietos paviršinių žvalgymų metu nebuvo galimybės ir čia rekomenduojama atlikti žvalgomuosius tyrimus kasant šurfus. Panaši situacija yra ir su kitomis dvejomis išskirtomis vietovėmis – viena jų ant aukštų krantų šalia upelių santakos, kita – smėlyne šalia spėjamo buvusio ežero (šiuo metu durpynas). Tokiose vietose ypač mėgta įrengti stovyklas akmens amžiaus laikotarpyje.

Lyginant identifikuotus objektus su ankstesniame skyriuje išvardintais tikėtiniais objektais, matome, kad didelės jų dalies atliktų žvalgymų metu identifikuoti nepavyko. Aptikti pavieniai radiniai rodo galbūt čia buvusias senovės gyvenvietes, bet radinių kiekis – aptikta vos po vieną-kelias vienoje vietovėje nepaisant gero arba labai gero matomumo, aiškiai rodo, kad archeologinių objektų pastebimumas paviršinių žvalgymų metu šiame regione yra labai prastas. To priežastis galėtų būti ilgamečiai arimai, sunkios molio ir priemolio dirvos, sunaikinantys armens sluoksnyje esančius radinius. Visai neaptikta radinių, identifikuojančių laidojimo paminklų – žmonių kaulų ir įkapių, nors jų gana gausiai šiame regione būdavo aptinkama dar tarpukariu. Šie radiniai, atsidūrę armens sluoksnyje taip pat greičiausiai jau yra sunykę. Visa tai aiškiai rodo, kad paviršiaus žvalgymai niekaip negali garantuoti visų, ar bent jau reikšmingos dalies archeologinių objektų aptikimo. Paviršinė jų dalis greičiausiai jau yra beveik visiškai sunykusi. Vis dėlto, arimas nekenkia giliau po žeme esantiems archeologiniams objektams – giliau įkastiems kapams ar į žemę įgilintoms gyvenviečių struktūroms. Tokių objektų vertė yra nei kiek ne menkesnė, nei sunaikintų paviršinių objektų, todėl būtina užtikrinti jų aptikimą ir ištyrimą prieš juos sunaikinant geležinkelio linijos darbų metu.

Šiuo pagrindu yra būtina atlikti archeologinius žvalgymus visoje trasos atkarpoje. Tyrimų metodika šurfais šiuo atveju būtų visiškai neracionali tiek tyrimų efektyvumo, tiek kainos, tiek ir laiko atžvilgiu. Todėl rekomenduojama atlikti žvalgymus paviršinio augalinio sluoksnio mechanizuoto nuėmimo metu. Tokių žvalgymų metu turėtų būti fiksuojami ir ištiriami atskiri atsidengę objektai, kas teoriškai neturėtų pareikalauti didelių laiko sąnaudų. Tokia praktika jau kuris laikas naudojama ir yra pasiteisinusi daugelyje Europoje ir Amerikoje vykdytų panašaus masto projektų metu¹⁹. Žvalgomieji tyrimai šurfais tikslingi tik aukščiau minėtose spėjamose archeologinėse vietovėse, jie turėtų būti atlikti kiek anksčiau, kadangi išlieka tikimybė, kad minėtų objektų tyrimai gali pareikalauti daugiau laiko sąnaudų. Žvalgomuosius tyrimus šurfais racionaliausia būtų atlikti tokioje projekto stadijoje, kai sklypai jau bus išpirkti iš savininkų.

dr. Rokas Vengalis

¹⁸ Vengalis, R., 2014. Žvalgomieji tyrimai Neries slėnyje, tarp Dūkštų ir Čiobiškio. *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2013 metais*. Vilnius, p. 105-120.

¹⁹ http://www.iaepan.edu.pl/a/index.php?option=com_content&view=article&id=722:via-archeologicav&catid=560:seriwydawnicze&Itemid=2314&lang=pl

PRIEDAI

Autorius: Rokas Vengalis,
tel. 861239835

Užsakovas: URS Infrastructure &
Environment UK Limited filialas
adresas: Vytenio g. 9, 03113 Vilnius
tel. +370 5 260 88 95

2015 03 27

URS INFRASTRUCTURE &
ENVIRONMENT UK LIMITED filialo
direktorius **Vitalij Vilesko**

**Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos
valstybių siena archeologinių žvalgymų 2015 m.**

PROJEKTAS

Vilnius, 2015 03 27

Bendrieji duomenys. Atliekant ypatingos valstybinės svarbos projekto „Rail Baltica“ Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena poveikio aplinkai vertinimą (PAV), yra būtina atlikti archeologinius žvalgymus. Archeologinių žvalgymų metu turi būti išskirtos zonos, kuriose potencialiai gali būti iki šiol į kultūros vertybių registrą neįtrauktų archeologinių objektų. Šiose zonose specialiojo plano rengimo metu turės būti vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrimai (priedas Nr. 1).

Projektuojama geležinkelio linija yra 164 km ilgio, jos apsaugos zonos plotis 50 m urbanizuotose teritorijose ir 100 m neurbanizuotose teritorijose. Linija eina per Kauno r., Jonavos r., Kėdainių r., Panevėžio r., ir Pasvalio r. savivaldybes (priedas Nr. 2). Šioje planavimo stadijoje iš kelių alternatyvų jau yra pasirinkta viena konkreti trasa, tačiau iškilus poreikiui, ji dar gali būti dalinai koreguojama.

Geležinkelio linija buvo planuojama atsižvelgiant į kultūros vertybių registrą, todėl jokių į registrą įtrauktų archeologinių objektų numatomoje geležinkelio linijoje ir jos apsaugos zonoje nėra. Į apsaugos zoną patenka tik 2 nearcheologiniai paveldo objektai – Siaurojo geležinkelio kompleksas (21898) (Pasvalio r. sav.) bei akmuo su "Meškos" ir "Veršiuko" pėdomis (2010) (Jonavos r. sav.).

Tyrimų tikslas. Archeologinių žvalgymų ir po jų vyksiančių žvalgomųjų tyrimų tikslas yra identifikuoti į kultūros vertybių registrą neįtrauktus archeologinius objektus ir užkirsti kelią jų sunaikinimui vykdant geležinkelio linijos statybos darbus. Šiuo atveju žvalgymų tikslas yra identifikuoti daugiau ar mažiau tikėtinas archeologinių objektų vietas, pavienių radinių radimvietes. Vėlesniame etape tokiose vietose žvalgomaisiais tyrimais turės būti nustatyta, ar iš tiesų ten yra archeologiniai objektai, objektų ribos ir pobūdis.

Tyrimų metodikos pagrindimas. Archeologinių tyrimų, reikalingų atlikti vykdant Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena PAV, pobūdis buvo svarstytas Kultūros paveldo departamento Mokslinės archeologijos komisijos posėdyje 2014 08 19 (priedas Nr. 1). Taigi, šie archeologiniai žvalgymai ir bus atliekami pagal tame posėdyje pateiktas rekomendacijas.

Igyvendinant tikslą, bus atliekami tiek kameriniai, tiek lauko darbai. Kamerinių darbų tikslas – nustatyti, kuriose teritorijose reikalingi intensyvesni lauko žvalgymai bei identifikuoti kitos rūšies paveldo objektus (kaimo kapinės, mitologinio paveldo vietas ir pan.). Šiuo tikslu bus vykdomi šie darbai:

1. Duomenų paieška archyvuose ir literatūroje – tuo bus siekiama surinkti medžiagą apie iki šiol geležinkelio apsaugos zonos ribose ir artimiausiose jos apylinkėse rastus objektus ir radinius, kurie nėra įtraukti į kultūros vertybių registrą. Bus peržiūrimos archeologinių tyrimų ataskaitos, VAK bylos, įvairūs archeologinių objektų sąrašai, ir kt.
2. Senųjų žemėlapių analizė – jos metu tikimasi identifikuoti senąsias kaimų kapines, kaimavietes, taip pat identifikuoti upių tinklo pasikeitimus melioracijos metu, nusausias pelkes ir pan.
3. GIS analizė – jos metu bus siekiama išskirti zonas, kuriose yra didesnė tikimybė aptikti iki šiol nežinomus archeologinius objektus remiantis gamtine aplinka – atsižvelgiant į vandens telkinius, reljefą, dirvožemio tipą ir t.t.

Antrame etape bus pereita prie lauko darbų, kuriais remiantis ir bus pateikiamos galutinės žvalgymų išvados. Žvalgymuose bus naudojami šie metodai: vizualinis paviršiaus žvalgymas,

vietinių gyventojų apklausa, metalo detektorius, kasiniai (kastuvo pločio „šurfai“) ir gręžiniai (daugiausiai bus kasami kasiniai, kadangi jų metu nustatoma ir stratigrafija, ir yra galimybė aptikti radinių, o gręžiniai atskleidžia tik stratigrafiją; gręžiniai bus daromi tik ten, kur kasiniais nepavyks pasiekti įžemio). Bus taikoma 3 rūšių žvalgymų metodika:

1. Zonose, kurios kamerinių darbų metu išskirtos kaip perspektyvesnės bus atliekami sistemingi paviršiaus žvalgymai linijomis bent kas 10 m (jei geras paviršiaus matomumas), tikrinama metalo detektoriumi ir daromi kasiniai/gręžiniai (preliminariais skaičiavimais tokios zonos sudarys bendrai maždaug apie 30 km ilgio atkarpą).
2. Zonose, kurios yra suartos, bet kamerinių darbų metu neišskirtos kaip perspektyvesnės bus atliekami tik paviršiaus žvalgymai, jie bus mažesnio intensyvumo, linijomis kas 20-30 m.
3. Zonose, kurios nėra suartos ir kamerinių darbų metu neišskirtos kaip perspektyvesnės bus atliekami paviršiaus žvalgymai ieškant išsiskiriančių reljefo darinių, žvalgant erozijas bei kvartalines linijas miškuose, taip pat daromi kasiniai/gręžiniai (miškai yra bendrai apie 40 km ilgio trasos atkarpoje, pievų užimama dalis paaiškės tik lauko darbų metu).

Žvalgymų metu kiekvieno asmens nueita trasa bus fiksuojama GPS imtuvais.

Remiantis šiais atliktais darbais, Mokslinei archeologijos komisijai prie Kultūros paveldo departamento bus pateikta pažyma su identifikuotais aiškesniais ir abejotinais archeologiniais objektais bei rekomendacijomis žvalgomiesiems tyrimams.

Tyrimų dalyviai ir darbų atlikimo laikas. Tyrimus atliks UAB „Archeologiniai kasinėjimai“. Darbo grupę sudarys R. Vengalis ir V. Juškaitis. Kamerinius darbus atliks R. Vengalis ir V. Juškaitis. Lauko darbus atliks 5 žmonių grupė, be minėtų asmenų pasitelkiant dar tris, turinčius archeologinių darbų patirties (archeologus arba archeologijos studentus). Pagal pateiktą projektą, žvalgymų metu numatoma nueiti iš viso apie 1000 km trasą – darbus atliekant 5 žmonių grupei, kiekvienam asmeniui tenka maždaug po 200 km. Numatoma lauko darbų trukmė apie 2 savaitės. Archeologinius žvalgymus numatoma atlikti 2015 m. balandžio-birželio mėnesiais.

 Rokas Vengalis

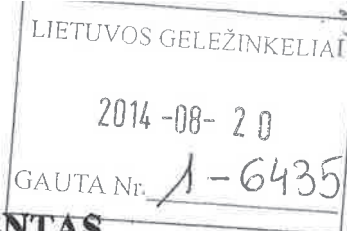
2015 03 27

Priedama:

1. Lietuvos kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2014 08 20 raštas „Dėl archeologinių tyrimų pobūdžio, atliekant Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena poveikio aplinkai vertinimą bei rengiant šios linijos specialųjį planą“.
2. Planuojama žvalgyti trasa.

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS**

AB „Lietuvos geležinkeliai“
Mindaugo g. 12, Vilnius
faks. (8 5) 2692128

2014-08-20 Nr. (M. 13.) 2-1740
I Nr.

Kopija
Kultūros paveldo departamento
prie Kultūros ministerijos
Kauno, Šiaulių ir Panevėžio teritoriniams padaliniams

**DĖL ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ POBŪDŽIO, ATLIEKANT EUROPINIO STANDARTO
GELEŽINKELIO LINIJOS KAUNAS – LIETUVOS IR LATVIJOS VALSTYBIŲ SIENA
POVEIKIO APLINKAI VERTINIMĄ BEI RENGiant ŠIOS LINIJOS SPECIALŲJĮ
PLANĄ**

Šių metų rugpjūčio 12 d. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos (toliau – Departamentas) tiek žodžiu, tiek el. paštu gavo užklausimus iš tyrėjų, kokio pobūdžio archeologiniai tyrimai turi būti numatyti, atliekant europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių sieną (toliau – „Rail Baltica“ atkarpa Kaunas – Latvija) poveikio aplinkai vertinimą (toliau – PAV) bei rengiant šios linijos specialųjį planą.

Susisiekus su Jūsų „Rail Baltica“ projekto direkcijos atstovais, šių metų rugpjūčio 13 d. el. paštu buvo gauta medžiaga, susijusi su „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija specialiojo plano rengimu. Taip pat „Rail Baltica“ projekto direkcijos atstovas nurodė, kad ir Jums lieka neaišku, kokie archeologiniai tyrimai turėtų būti atlikti tiek atliekant PAV, tiek rengiant specialųjį planą. Klausimas ir gauta medžiaga buvo įtraukta į artimiausią Departamento Mokslinės archeologijos komisijos, kuri nagrinėja klausimus, susijusius su archeologinio paveldo apsauga, posėdį.

Departamento Mokslinės archeologijos komisijos 2014-08-19 posėdyje Nr. 30, susipažinus su Jūsų pateikta medžiaga, buvo nuspręsta, kad, vadovaujantis 1992 m. pataisyta Europos archeologijos paveldo apsaugos konvencijos 5 str. ir šios konvencijos aiškinamojo rašto nuostatomis, taip pat atsižvelgus į paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ 12 p. nuostatas, archeologiniai tyrimai privalomi, atliekant „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija PAV. Atsižvelgus į tai, kad tokio vertinimo metu dažnai nagrinėjamos kelios alternatyvos bei nagrinėjama teritorija yra gana didelė, nuspręsta, kad, atliekant „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija PAV, pakaktų atlikti nagrinėjimų teritorijų archeologinių žvalgymų, o jų tikslai ir metodika detalizuota rengiamoje PAV programoje ir tyrėjo teikiamame archeologinių tyrimų projekte, norint gauti leidimą atlikti archeologinius tyrimus. Paprastai tokių žvalgymų tikslai, atmetus jau registruotų archeologinio paveldo objektų atvejus, yra:

1) atlikti pirminių ir išvestinių duomenų šaltinių analizę, pagal kurią būtų galima lokalizuoti tokiuose šaltiniuose minimus dar neregistruotus archeologinio paveldo objektus;

2) įvertinti gamtines ir kitas sąlygas (pagal tyrėjo pasirinktus kriterijus), pagal kurias yra didelė tikimybė aptikti nežinomus archeologinio paveldo objektus, tačiau jiems lokalizuoti būtini

žvalgomieji archeologiniai tyrimai (jie būtų atlikti vėlyvesnėse projekto stadijose; pvz., specialiojo plano metu);

3) patikrinti, ar nagrinėjamoje teritorijoje nėra reljefiškai išsiskiriančių dar nežinomų archeologinio paveldo objektų (pvz., piliakalnių, pilkapynų ar pavienių pilkapių, senovės gamybos vietų ir pan.) arba kitų akivaizdžiai matomų kitos rūšies kultūros paveldo objektų (senujų kaimo kapinių, mažosios architektūros statinių, ir pan.) ar dokumentiniuose šaltiniuose minimų mitologinio paveldo vietų;

4) nurodyti nagrinėjamos teritorijos atkarpas, kuriose, vykdant archeologinius žvalgymus, dėl objektyvių priežasčių (pvz., miškas) negalima atsakyti, ar jose yra nežinomų, po žemės paviršiumi slūgstančių archeologinio paveldo objektų (tokios atkarpos išžvalgytos žvalgomaisiais archeologiniais tyrimais vėlyvesnėse projekto stadijose; pvz., rengiant specialųjį planą);

5) pagal tyrėjo pasirinktą metodiką (vizualiai, naudojant paieškos įrangą, apklausiant vietinius gyventojus ir kultūros paveldo specialistus bei t.t.); patikrinti, ar nėra archeologinių radinių radimviečių nagrinėjamoje teritorijoje, o, jas aptikčius, tokias radimvietes kartografuoti, apibūdinti, nustatyti galimas archeologinio paveldo objekto paplitimo ribas (kiek leidžia archeologiniai žvalgymai) bei pateikti rekomendacijas dėl geležinkelio tiesimo galimybių tokiose vietose.

Tokiu būdu, pagal PAV metu atliktų archeologinių žvalgymų rezultatus, rengiant „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija specialųjį planą (jo metu jau yra aiški pasirinkta alternatyva bei nagrinėjama teritorija susiaurėja iki apsaugos zonos pločio) turėtų būti atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai, siekiant nustatyti naujai aptiktų ir esamų archeologinio paveldo objektų, kuriuos kerta suplanuota geležinkelio linijos apsaugos zona, archeologinio sluoksnio paplitimo ribas, slūgsojimo gylį ir storį bei tolimesnius veiksmus, susijusius su archeologinio paveldo apsauga, rengiant „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija techninį projektą arba vykdant jau statybos darbus.

Be to, Departamento Mokslinės archeologijos komisijos 2014-08-19 posėdyje Nr. 30, atsižvelgus į tai, kad Jonavos ir Pasvalio r. savivaldybėse išskirtuose probleminiuose arealuose, turi būti atlikti ir strateginių pasekmių aplinkai vertinimo (toliau - SPAV) procedūros, nuspręsta, kad, atliekant minėtuose arealuose SPAV, lauko archeologiniai tyrimai nereikalingi – užtenka, jog būtų atlikta nagrinėjamos SPAV metu teritorijos archeologinio paveldo objektų apžvalga. Tokią apžvalgą turėtų parengti atestuotas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistas, turintis archeologinio paveldo vertinimo ekspertizės specialisto kvalifikacinę kategoriją, arba archeologijos mokslo srities mokslininkas. Šie kvalifikaciniai reikalavimai turėtų būti keliami ir tyrėjui, kuris atliks archeologines operacijas ir PAV metu.

Atsižvelgus į aukščiau išdėstytą, tikimės, kad, atliekant viešojo pirkimo procedūras, susijusias su „Rail Baltica“ atkarpa Kaunas – Latvija, bus atsižvelgta į aukščiau išdėstytas Departamento Mokslinės archeologijos komisijos rekomendacijas, nes tai iš esmės užtikrintų operatyvesnį ir sklandesnį „Rail Baltica“ atkarpos Kaunas – Latvija SPAV, PAV ir specialiojo plano rengimo procedūras.

Kilus papildomiems klausimais, prašome kreiptis į šio rašto rengėją žemiau nurodytais kontaktiniais duomenimis. Į juos pasistengsime kuo greičiau atsakyti, jeigu būtina organizuoti ir papildomą svarstymą Departamento Mokslinėje archeologijos komisijoje.

Direktorė

Diana Varnaitė

Renaldas Augustinavičius, tel. (8 5) 211 32 38, el. p. r.augustinavicius@heritage.lt

euras.lt

**KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS**

LEIDIMAS ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2015-04-15

(data)

Nr.

Vilnius

LA-65

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) 18 straipsnio 6 dalimi, šis leidimas išduotas

dr. Rokui Vengaliui

(tyrėjo vardas, pavardė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato išdavimo data ir Nr.)

arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

atlikti:

Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena,

(numatomos tirti vietos pavadinimas, unikalus kodas Kultūros vertybių registre,

Kauno ir Panevėžio aps.,

adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

archeologinius žvalgymus

pagal archeologinių tyrimų projektą:

Europinio standarto geležinkelio linijos Kaunas – Lietuvos ir Latvijos valstybių siena
archeologinių žvalgymų 2015 m. projektas, 2015-04-14

(projekto pavadinimas, aprobavimo data)

archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu grupė sudaroma):

Vytautas Juškaitis (2010-05-21, Nr. 1335)

(vardai, pavardės)

(antra pusė)

Papildomi paveldosaugos reikalavimai archeologinių tyrimų metu :

Leidimas galioja iki 2015-11-30
(metai, mėnuo, diena)

Leidimo galiojimas pratęstas iki _____
(metai, mėnuo, diena)

Kontrolės skyriaus vyr. valst. inspektorius
(leidimą išdavusio tarnautojo pareigų pavadinimas)

Renaldas Augustinavičius
(vardas, pavardė)

(leidimą galiojimą pratęsusio tarnautojo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas, pavardė)

A. V.

Leidimas taip pat tyrėjui suteikia teisę naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrėjas archeologinių tyrimų metu ir juos atlikęs privalo laikytis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571), Paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“, patvirtinto Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. IV-538 (Žin., 2011, Nr. 109-5162), Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimui reikalingų tyrimų duomenų apimties aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Kultūros ministro 2005 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. IV-259 (Žin., 2005, Nr. 80-2927), Kultūros paveldo objektų ar vietovių apžiūros, būklės fiksavimo ir tyrimo atlikimo užtikrinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IV-240 (Žin., 2005, Nr. 76-2766), Nekilnojamojo kultūros paveldo tyrimų metu rastų archeologinių radinių perdavimo muziejams taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. IV-66 (Žin., 2005, Nr. 30-960), Leidimų atlikti archeologinius tyrimus išdavimo tvarkos aprašo, kitų teisės aktų nustatytų paveldosaugos reikalavimų ir šiame leidime nustatytų papildomų paveldosaugos reikalavimų.

Priedas Nr. 3

Nr.	Pavadinimas	Adresas	Statusas	Tipas	Lokalizacija	padėtis zonos atžvilgiu	Poveikis	Apibūdinimas	Šaltiniai	žvalgymai	rekomendacijos
1	Akmuo su "Meškos" ir "Veršiuko" pėdomis	Jonavos r. sav., Užusalių sen., Pabiržio k.	Registrinis, u.k.2010	Mitologinis	Tiksli. Centro koord.: 507740; 6091260. Plotas 0,15 ha	Patenka	Vizualinis	Pelkėtame miške esantis akmuo, dalinai po žeme	KVR	yra netoli jau esančios geležinkelio linijos	tiesiant naują liniją, akmenį apsaugoti
2	Daukniūnų kaimavietė	Jonavos r. sav., Užusalių sen., Daukliūnų k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 508280; 6092790. Plotas 4,6 ha	Patenka	Fizinis	Gatvinis kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	pieva	
3	Mikainiai	Jonavos r. sav., Užusalių sen., Mikainių k.	Spėjamas	-	Tiksli. Centro koord.: 508530; 6094290. Plotas 4,2 ha	Patenka	Fizinis			pagal reljefą perspektyvi vieta, žvalgymų metu archeologinių požymių neužfiksuota, bet buvo prastas matomumas	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti, ar šioje vietoje yra archeologinių objektų
4	Paryžiaus kaimavietė	Jonavos r. sav., Dumsių sen., Paryžiaus k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 514590; 6101040. Plotas 0,5 ha	Patenka	Fizinis	Vienkieminė sodyba, pažymėta XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	miškas	
5	Varpių senovės gyvenvietė	Jonavos r. sav., Dumsių sen., Varpių k.	Saugotinas	Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 515141; 6101990. Plotas neaiškus	apie 0,3-0,6 km į R pusę; Ribos neaiškos, gali ir patekti	Vizualinis, Fizinis?	Smiltynė buvo randama akmens ir bronzos amžiais datuojamų radinių: strėlių antgaliai, žeberklo ašmenėlis, gremžtukai, gludintų titnaginių kirvelių nuoskalos, keramika brūkšniuotu paviršiumi	LAA, 1974, p. 76.	pieva, jaunuolynas	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti ar gyvenvietė tęsiasi apsaugos zonos ribose
6	Varpių senovės gyvenvietė II	Jonavos r. sav., Dumsių sen., Varpių k.	Saugotinas	Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 514470; 6102640. Plotas neaiškus	Patenka	Fizinis	Prie Neries, I terasa		žvalgymų metu rastas titnaginys gremžtukas ir 3 nuoskalos, taip pat smulkių nedegintų kaulų fragmentų	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar išlikęs kultūrinis sluoksnis, kokio pobūdžio ir apimties tolimesni tyrimai reikalingi
7	Kurmagala	Jonavos r. sav., Dumsių sen., Kurmagalos k.	Spėjamas	-	Tiksli. Centro koord.: 514375; 6102910. Plotas 0,5 ha	Patenka	Fizinis			Perspektyvi vieta - Neries slėnis, žvalgymų metu archeologinių požymių neužfiksuota, bet nebuvo matomumo	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti, ar šioje vietoje yra archeologinių objektų
8	Rimkų senkapis	Jonavos r. sav., Kulvos sen., Rimkų k.	Spėjamas	Istorinis?, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"kaimo vakarinėje dalyje, dešinėje – šiaurinėje pusėje kelio į Skrebinus, aukštos kalvos</i>	Nepatenka, apytiksliai 0,9-2,2 km į V pusę	Nėra	<i>"Kalva ariama, išsiverčia žmonių kaulų. Kokių kitų radinių nerandama."</i>	Tautavičius, A. 1971, p. 14	-	
9	Dijokiškių senkapis I	Jonavos r. sav., Kulvos sen., Dijokiškių k.	Spėjamas	Istorinis?, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"Kalnuota vieta smėlėta. Prie Dijokiškių-Jonavos vieškelio iš pietų pusės."</i> . Plotas 0,2-0,4 ha	Neaišku	Neaiškus	<i>"Randama senovės puodelių ir gelžgalių, taip pat žmonių kaulų."; "Žmonės seniau rasdavo šautuvų, gelžgalių, žmonių kaulų."</i>	VAK, B.011, p. 21-24	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
10	Dijokiškių senkapis II	Jonavos r. sav., Kulvos sen., Dijokiškių k.	Smarkiai suardytas	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 514400; 6106420. Plotas 0,5 ha	Nepatenka, 200 m į ŠV pusę	Vizualinis	<i>"Kalvoje dar 1914 m. pradėtas kasti žvyras ir kastas beveik iki šių dienų. Didelė jos dalis nukasta. Buvę randama daug žmonių kaulų. Matyti, kad čia būta nemažų XVII – XVIII a. kaimo kapinaičių. Dalis žvyroduobės lyginta buldozeriu. Paviršiuje kaikur ir dabar matosi paskiri žmonių kaulai."</i>	Tautavičius, 1971, p. 7	Kalva smarkiai iškasinėta, šiuo metu pasidengusi velėna, nebeardoma	
11	Ragožių senkapis	Jonavos r. sav., Kulvos sen., Ragožių k.	Spėjamas	Istorinis?, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"į deš. nuo kelio Dijokiškis-Ragožiai"</i>	Neaišku	Neaiškus	Senkapis, vad. Kapeliais	Lietuvos, 1973, p. 226	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
12	Ragožių senovės gyvenvietė	Jonavos r. sav., Kulvos sen., Ragožių k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Koordinatės 515896; 6107379	Neaišku, radinys rastas apie 5 m į Š pusę	Neaiškus			žvalgymų metu aptikta 1 patinuota titnaginė skeltė	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra akmens amžiaus gyvenvietė, ar aptiktas tik pavienis radinys
13	Praulių senkapis	Jonavos r. sav., Šilų sen., Praulių k.	Spėjamas	Istorinis?, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"apie 0,15 km į Š nuo kelio į Jaugeliškių k."</i>	Nepatenka, apie 0,3-1 km į R	Nėra	Senkapis, vad. Senovės kapais	Lietuvos, 1973, p. 226	-	
14	Gečių palivarkas	Jonavos r. sav., Bukonių sen., Gečių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 519510; 6113720. Plotas 4 ha	Patenka	Fizinis	Palivarkas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	

15	Paliepių palivarkas	Jonavos r. sav., Bukonių sen., Liepių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 520110; 6116350. Plotas 1 ha	Patenka	Fizinis	Palivarkas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	buvusio palivarko ribas žymi medžiai, jame yra nelegalus sąvartynas	
16	Liutkūnų senovės gyvenvietė	Jonavos r. sav., Bukonių sen., Liutkūnų k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Koordinatės 520604; 6117788	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu aptikta 1 lipdytinės keramikos šukė	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietė, ar aptiktas tik pavienis radinys
17	Pasraučių senovės gyvenvietė	Jonavos r. sav., Bukonių sen., Pasraučių k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Centro koordinatės 521440; 6122195	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu, apie 200x100 m plote aptiktas retušuotas titnaginis dirbinys, nuoskala, pora geležies šlako gabalų	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietė, ar aptikti tik pavieniai radiniai
18	Mimainių senovės gyvenvietė	Jonavos r. sav., Bukonių sen., Mimainių k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Centro koordinatės 521654; 6123805	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu, apie 150x100 m plote aptiktos 4 ankstyvos apžiestos ir viena lipdytinė grublėtosios(?) keramikos šukė	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietė, ar aptikti tik pavieniai radiniai
19	Bebrikių kaimavietė	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Bebrikių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 522860; 6130540. Plotas 10 ha	Patenka	Fizinis	Gatvinis kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	
20	Liliūnų senkapis	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Liliūnų k.	Smarkiai suardytas	Istorinis, Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 523960; 6135170. Plotas 0,3 ha	Nepatenka, 0,65 km į R pusę	Nėra	1979 m. vykdyti archeologiniai tyrimai, ištirtas 26 m2 dydžio plotas. Rasta XVII-XVIII a. kapų. Dalyje senkapio yra iki šiol veikiančios kapinės	Černiauskas, 1979	-	
21	Valakų radimvietė	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Valakų k.	-	Archeologinis	Apytikslė: <i>"Valakių vs."</i>	Nepatenka, apie 1 km į R pusę	Nėra	Rasta akmeninių kirvių	Tarasenka, 1928, p. 255	-	
22	Žegunių senkapis	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Žegunių k.	Saugotinas	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 523430; 6138280. Plotas 0,15 ha	Nepatenka, 130 m į R pusę	Vizualinis	Senkapis 25x20 m skersmens kalvelėje, būdavo randama žmonių kaulų.	Merkevičius, 1982, p. 77	labai primena pilkapį	
23	Aleksandriškio radimvietė	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Aleksandriškio k.	-	Archeologinis	Tiksli. Koordinatės 523335; 6139417	Nepatenka, 60 m į R pusę	Nėra			žvalgymų metu iš laukų surinktų akmenų krūvoje aptiktas akmeninis kaplys su skyde kotui	
24	Dargužių senkapis	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Dargužių k.	Spėjamas	Istorinis, Archeologinis?	Apytikslė: Dargužių k., miško pakraštyje, prie miško keliuko. Plotas 0,2 ha	Neaišku	Neaiškus	Minima, kad kasant bulviarūsius buvo randama žmonių kaulų. 1980 m. ištirtas 8,2 m2 dydžio plotas, nieko nerasta	Černiauskas, 1980, p. 19	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
25	Dargužių kaimavietė	Kėdainių r. sav., Šėtos sen., Dargužių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 523220; 6140940. Plotas 5 ha	Patenka	Fizinis	Kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	
26	Pociūnų kaimavietė	Panevėžio r. sav., Ramygalos sen., Pociūnų k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 523180; 6146550. Plotas 4,5 ha	Patenka	Fizinis	Kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	
27	Žvalgaičiai	Panevėžio r. sav., Vadoklių sen., Žvalgaičių k.	Spėjamas	-	Tiksli. Centro koord.: 523250; 6154850. Plotas 2,1 ha	Patenka	Fizinis			pagal reljefą perspektyvi vieta, žvalgymų metu archeologinių požymių neužfiksuota, bet nebuvo matomumo - miškas	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti, ar šioje vietoje yra archeologinių objektų
28	Žvalgaičių kaimavietė	Panevėžio r. sav., Vadoklių sen., Žvalgaičių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 523210; 6155315. Plotas 1,6 ha	Patenka	Fizinis	Vienkieminė sodyba, pažymėta XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	
29	Barklainių kapinynas	Panevėžio r. sav., Ramygalos sen., Barklainių I k.	Spėjamas	Archeologinis	Apytikslė: <i>"Barklainių dvaro žemėje"</i>	Neaišku	Neaiškus	<i>"Kasinėjant randama žmonių griaučių, ginklų, bronzinių papuošalų"</i>	VAK, B.031, p. 148-151	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota, galbūt buvo čia iškasto karjero vietoje?	

30	Trakiškių piliakalnis	Panevėžio r. sav., Naujamiesčio sen., Trakiškių k.	Spėjamas (labai neaiškus)	Archeologinis	Apytikslė: " <i>Trakiškių kaime, Viešetos pelkėje</i> "	Neaišku	Neaiškus	" <i>Kultūros paminklų sąrašuose minimas piliakalnis dešiniąjame Vešetos krante. Atrodo, kad tai grynas nesusipratimas. Kaimo laukai labai lygūs. Vešeta teka per pelkėtas pievas, turi platų, negilų slėnį. Vietiniai gyventojai čia niekur piliakalnio nežino. Vešetos pakrančių pelkėse buvo tik kelios žemos (iki 2 m aukščio) plokščios žvyringos kalvelės, kurios baigiamos nuvežti. Jokių radinių kasdami žvyrą neradę.</i> "	Tautavičius, 1968, p. 57	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
31	Papušių piliakalnis	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Papušių k.	Registrinis, u.k.20527	Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 513380; 6175430. Plotas 0,5 ha	Nepatenka, apie 0,65 km į V pusę	Nėra	Nevēžio kairiojo kranto terasos kyšulyje. Aikštelė 12 m ilgio, 30 m pločio. Jos P ir V pusėse 48 m ilgio, 2 m aukščio, 14 m pločio pylimas. Šlaitai vidutinio statumo, vos 1,5 m aukščio. Tyrinėtas 1994 m., ištirtas 19 m2 dydžio plotas.	KVR	-	
32	Papušių pylimas	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Papušių k.	Spėjamas	Archeologinis?	Apytikslė: " <i>į pietus nuo Papušio kaimo</i> ". 0,5 km ilgio	Nepatenka	Nėra	" <i>Papušių kaime yra pylimas, priklausantis visam kaimui – 20 ūkininkų. Ta vieta nedirbama ir nenumatoma, kad būtų dirbtų, nes smėlys, kurį vėjas nešioja. Apie radinius toje vietoje jokių žinių negauta.</i> "	VAK, B.034, p. 414; B.137, p. 14; Tarasenska, 1928, p. 205	buvusio smėlyno vietoje reljefas yra performuotas, užstatytas pastatais	
33	Papušių pilkapiai	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Papušių k.	Spėjamas	Archeologinis	Apytikslė: " <i>Papušio kaime</i> "	Neaišku	Neaiškus	" <i>Papušio kaime yra pilkapiai vadinami "Milžinkapiais", apleisti, be globos.</i> "	VAK, B.137, p. 55; Tarasenska, 1928, p. 205	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
34	Papušių senkapis	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Papušių k.	Spėjamas	Istorinis, Archeologinis	Apytikslė: " <i>į PV nuo kaimo, vienoje aukštumoje</i> "	Nepatenka, 0,5-1,2 km į PV	Nėra	" <i>Kapeliai aptverti spygliuota viela, tebestovi medinis kryžius. Aplink kapelius vėjo pustomame smėlyje matyti išsimėčiusių žmonių kaulų. Pietiniame kapelių šlaite buvo rasta pinigų. Atrodo, kad kapinės nėra globotinos kaip senovės paminklas. J. Puzinas 1938.07.07.</i> "	VAK, B.034, p. 309	buvusio smėlyno vietoje reljefas yra performuotas, užstatytas pastatais	
35	Papušių senovės gyvenvietė	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Papušių k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 514010; 6175665	Neaišku	Neaiškus			žvalgymų metu apie 100 m į PV nuo apsaugos zonos aptiktos kelios lipdytinės keramikos šukės, arime matosi tamsesnės dėmės - archeologiniai objektai?	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti ar gyvenvietė tęsiasi apsaugos zonos ribose
36	Lakštingalų kaimavietė	Panevėžio r. sav., Naujamiesčio sen., Lakštingalų k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 513770; 6176050. Plotas 4 ha	Patenka	Fizinis	Gatvinis kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	žemėlapyje pažymėto kaimo vietoje paviršinių požymių neužfiksuota. Apie 100 m į V nuo kaimavietės, apsaugos zonos ribose, išraustuose urvuose pastebėtas intensyvus kultūrinis sluoksnis, kuris fiksuotas ir čia iškastame kasinyje (513660; 6176196)	žvalgomieji tyrimai, siekiant duoti kultūrinį sluoksnį ir išsiaiškinti, ar jis priklauso Lakštingalų kaimavietei, ar galbūt ankstyvesnei gyvenvietei
37	Degionių senkapis	Panevėžio r. sav., Naujamiesčio sen., Degionių k.	Spėjamas	Istorinis, Archeologinis?	Apytikslė: " <i>Degionių kaimo laukuose</i> "; " <i>apie 0,2 km nuo kelio Panevėžys-Naujamiestis</i> "	Neaišku	Neaiškus	" <i>Žvyrą kasdami rasdavo žmonių kaulų</i> "	VAK, B.034, p. 197-201; Lietuvos, 1973, p. 267	prastas matomumas, apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
38	Auriliškių kaimavietė	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Auriliškių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 512120; 6178940. Plotas 7,2 ha	Patenka	Fizinis	Kaimas, pažymėtas XIX a. pab. - XX a. pirmos pusės žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	prastas matomumas, aiškesnių paviršinių požymių neidentifikuota	
39	Rudikėlių radimvietė	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Rudikėlių vs.	-	Archeologinis	Apytikslė: " <i>Upelis. Slėnys, durpynė. Nuo Ridikėlių į P</i> "	Nepatenka, apie 0,2-0,6 km į V pusę	Nėra	Apie 1930 m. rastas akmeninis kirvis	VAK, B.034, p. 333	-	
40	Dragonių pilkapiai	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Dragonių k.	Spėjamas	Archeologinis	Apytikslė: " <i>prie Pušaloto-Spirikų-Berčiūnų kelio</i> "	Nepatenka, apie 0,5-1 km į R pusę	Nėra	P. Tarasenska mini esant pailgų pilkapių, apdėtų akmenimis. A. Tautavičiui 1968 m. minėtų pilkapų nepasisėkė surasti.	Tarasenska, 1928, p. 123; Tautavičius, 1968, p. 48-49	-	

41	Dragonių senkapis	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Dragonių k.	Spėjamas, smarkiai suardytas	Istorinis, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"apie 300 m nuo vieškelio į V, prie Ažagėlės upelio, jos kairiajame krante, apie 100 m į Š nuo kaimo kapinaičių buvusi nedidelė aukštumėlė dirbamų laukų pakraštyje"</i>	Neaišku	Neaiškus	<i>"Ji vadinta milžinkapiu. Prieš keletą metų kasę žvyrą – smėlį ir rasdavę žmonių kaulų, smulkių pinigėlių. Atrodo, kad čia buvęs senkapis, kuris beveik sunaikintas"</i>	Tautavičius, 1968, p. 48-49	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
42	Pazūkų senkapis	Panevėžio r. sav., Panevėžio sen., Pazūkų k.	Spėjamas	Istorinis, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"Pazūkų kaimo viduryje"; "Pažūkių kaime pil. Boriso lauke"</i>	Neaišku	Neaiškus	<i>"1912 m. kasant duobę rasta vienoje vietoje trijų žmonių kaulai ir trys skambučiai prie kiekvieno lavono. Skambučiai žalvariniai"</i>	VAK, B.33, p. 250-258	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
43	Pabėrvalkių pilkapynas ir senkapis	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Pabėrvalkių k.	Spėjamas	Archeologinis	Apytikslė: <i>"Į ŠR nuo kaimo už 0,5 km, į rytus nuo Pabervalkių – Ožkyčių kelio už 50 m"</i>	Neaišku	Neaiškus	<i>"Baigiami sunaikinti. Iki šiol tėra išlikę tik 4 atskiri apie pusė metro aukštumo ir 3-4 m diametro atskiri kalneliai, kurių kiti žymu buvo apdėti aplinkui dideliais akmenimis. Apie minėtus kalnelius ardami žmonės randa mažų pinigėlių, kuriuos šilingais vadina. Kitokių dalykų nėra rasta."</i>	VAK, B.33, p. 237; Tautavičius, 1968, p. 64	apsaugos zonos teritorijoje požymių neidentifikuota	
44	Ožkyčių senkapis	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Ožkyčių k.	Registrinis, u.k.6630	Istorinis, Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 513180; 6195100. Plotas 0,03 ha	Nepatenka, 180 m į R pusę	Vizualini s	<i>"iki 10 m skersmens ir 0,3 m aukščio kauburėlis ant kurio stovi medinis kryžius yra kapinaičių teritorijoje. Galimas daiktas tai yra pilkapis ką skelbia ir paminklinė lenta."</i>	Girininkas ir kt., 1990, p. 8; KVR	į pilkapį nelabai panašus, nebent labai deformuotas	
45	Šedeikonių senkapis	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Ožkyčių k.	Registrinis, u.k.6634	Istorinis, Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 514240; 6197180. Plotas 0,1 ha	Nepatenka, 700 m į R pusę	Nėra	<i>"Kaimo kapinės, MMT arch. Grupės vadovo B. Dakanio laikomos pilkapiu (tą skelbia ir paminklinė lenta), dirvonuoja. Kapinės keturkampės 24x18 m dydžio, pakraščiais apdėtos akmenimis. Archeologinių duomenų apie čia esantį pilkapį nėra"</i>	Girininkas ir kt., 1990, p. 15; KVR	labai primena pilkapį, tik labai didelis, apie 25 m skersmens	
46	Kauklių buv. dvaro sodybos fragmentai	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Kauklių k.	Registrinis, u.k.426	Istorinis, Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 513135; 6199510. Plotas 5,5 ha	Nepatenka, 250 m į V pusę	Vizualini s		KVR	-	
47	Siaurojo geležinkelio kompleksas	Pasvalio r. sav.	Registrinis, u.k.21898	Istorinis	Tiksli	Kerta apsaugos zoną 2 kartus, 8 km atkaroje eina iki 0,3 km atstumu nuo jos	Fizinis, Vizualini s		KVR	apsaugos zonos kirtimo vietose objektas apleistas, neprižiūrimas, kai kur bėgių žemės paviršiuje nematyti (archeologizavęsi arba pavogti?)	
48	Maldučionių senkapis	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Maldučionių k.	Registrinis, u.k.6627	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 513870; 6203300	Nepatenka, apie 0,1-0,7 km į V pusę	Vizualini s	<i>"P. Tarasenka mini šalia esant senkapį, kuriame randa kaulų ir senienų, o Paminklų apsaugos valdybos sudarytuose srašuose, remiantis archyviniais duomenimis, nurodomi čia pilkapiai. Tačiau vietiniai gyventojai negalėjo nieko daugiau nurodyti, kaip kaimo kapelius"; "Alksniais apaugusių lygią vietą su vos žymiu, apie 15 m skersmens kauburėliu paminklų apsaugos darbuotojai laiko pilkapiu. Tą patį kalba net dvi prie kauburėlio pastatytos paminklinės lentos. Galimas daiktas, kad tai suplokštėjusių pilkapių vieta."</i>	VAK, B.33, p. 206-210; Tarasenka, 1928, p. 178; Tautavičius, 1968, p. 67; Girininkas ir kt., 1990, p. 6	-	
49	Vaitkūnų senkapis	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Vaitkūnų k.	Spėjamas	Istorinis, Archeologinis?	Apytikslė: <i>"Senkapis pasiekiamas iš Joniškėlio – Pušaloto kelio pasukus link Stumbriškio kaimo einant laukais nuo sodybos, esančios už šilalės miško"</i>	Nepatenka, 0,5-1,2 km į R pusę	Nėra	<i>"Senkapis, kuriame rasta žmonių kaulų ir monetų, žemėlapuose nurodomas kaip sunaikintas. Tikrovėje, vos žymioje, žvyringoje pakilumėlėje, esančioje dirbamuose laukuose, į R nuo elektros stulpų linijos, rasta nemažai žmonių kaulų. Tai rodo, kad senkapis"</i>	VAK, B.33, p. 272-277; Girininkas ir kt., p. 17	-	
50	Vaitkūnų senovės gyvenvietė	Pasvalio r. sav., Pušaloto sen., Vaitkūnų k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Koordinatės 513738; 6204165	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu surastas patina pasidengęs titnago skaldytinis	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra akmens amžiaus gyvenvietė, ar aptiktas tik pavienis radinys
51	Joniškėlio dvaro sodyba	Pasvalio r. sav., Joniškėlio apylinkių sen., Joniškėlio k.	Registrinis, u.k.424	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 510530; 6210970. Plotas 36,5 ha	Nepatenka, 0,8 km į V pusę	Nėra	datuojama nuo XVIII a.	Širvydaitė, 2011; KVR	-	

52	Joniškėlio senovės gyvenvietė	Pasvalio r. sav., Joniškėlio apylinkių sen., Joniškėlio k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Koordinatės 511653; 6212605	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu surasta lipdytinės keramikos šukė, ornamentuota bangelių ornamentu	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietė, ar aptiktas tik pavienis radinys
53	Mažųjų Grūžių dvarvietė	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Mažųjų Grūžių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 512140; 6220320. Plotas 4,8 ha	Patenka	Fizinis	Valstybinis dvaras, pažymėtas XIX a. pab. žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	žvalgymų metu aptiktas koklio fragmentas su žalia glazūra ir augaliniu ornamentu	
54	Mažųjų Grūžių kaimavietė	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Mažųjų Grūžių k.	Vertė neaiški	Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 511200; 6220540	Patenka	Fizinis			žvalgymų metu aptikta keramikos koncentracija, tame tarpe gana ankstyva, datuotina XV-XVI a. (apžiesta su bangelių ornamentu) šukė	žvalgomieji tyrimai, siekiant išsiaiškinti, ar išlikęs kultūrinis sluoksnis
55	Kriaušiškių senkapis	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Kriaušiškių k.	Registrinis, u.k.6601	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 512680; 6220690. Plotas 2,7 ha	Nepatenka, 0,5 km į R pusę	Nėra	"Senkapis vadinamas Velniakalniu šiuo metu dirvonuoja, jo V dalis nežymiai nustumta."	KVR; Girininkas ir kt., 1990, p. 5	-	
56	Kriaušiškių radimvietė	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Kriaušiškių k.	-	Archeologinis	Apytikslė: Kriaušiškių k.	Nepatenka, 0,5-1,2 km į R pusę	Nėra	Rastas įmovinis bronzinis kirvis	Merkevičius, 2011, p. 74	-	
57	Paliepių kaimavietė	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Paliepių k.	Vertė neaiški	Istorinis, Archeologinis?	Tiksli. Centro koord.: 511960; 6221180. Plotas 14,5 ha	Patenka	Fizinis	Gatvinis kaimas, pažymėtas XIX a. pab. žemėlapiuose	Senieji žemėlapiai	dalis sodybų (esančių už apsaugos zonos ribų) apgyvendintos iki šiol	
58	Vaškų lobis	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	-	Archeologinis	Apytikslė: Vaškų apylinkės	Nepatenka, 0,4-0,9 km į R pusę	Nėra	XIX a. Vaškų apylinkėse moliniame puode rasti bronziniai dirbiniai: Meliaro tipo kirvis, pentinis kirvis, miniatiūrinis durklas	Merkevičius, 2011, p. 134-135	-	
59	Vaškų radimvietė	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	-	Archeologinis	Apytikslė: Vaškų apylinkės, dešinėje plento Joniškis-Žeimelis-Pasvalys pusėje	Neaišku	Nėra	bronzinis įmovinis kirvis	Merkevičius, 2011, p. 135	-	
60	Vaškų miestelis	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	Registrinis, u.k.17120	Istorinis, Urbanistinis	Tiksli. Centro koord.: 513145; 6226030. Plotas 16,5 ha	Nepatenka, 0,7 km į R pusę	Nėra		KVR	-	
61	Vaškų kapinės	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	Registrinis, u.k.11079	Memorialinis	Tiksli. Centro koord.: 513130; 6225820. Plotas 0,03 ha	Nepatenka, 0,9 km į R pusę	Nėra		KVR	-	
62	Vaškų kapinės II	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	Registrinis, u.k.11080	Memorialinis	Tiksli. Centro koord.: 512770; 6225795. Plotas 0,06 ha	Nepatenka, 0,5 km į R pusę	Nėra		KVR	-	
63	Vaškų vėjo malūnas	Pasvalio r. sav., Vaškų sen., Vaškų mstl.	Registrinis, u.k.16045	Istorinis	Tiksli. Centro koord.: 513000; 6225750. Plotas 0,5 ha	Nepatenka, 0,75 km į R pusę	Nėra		KVR	-	
64	Kamardės buv. dvaro sodybos fragmentai	Pasvalio r. sav., Saločių sen., Kamardės k.	Registrinis, u.k.425	Istorinis	Tiksli. Centro koord.: 518250; 6240480	Patenka	Fizinis		KVR	žvalgymų metu aptikti dvarvietės ūkinio pastato pamatai	
65	Kamardės senovės gyvenvietė	Pasvalio r. sav., Saločių sen., Kamardės k.	Spėjamas	Archeologinis	Tiksli. Centro koord.: 518575; 6240495	Neaišku	Neaiškus			žvalgymų metu aptikta titnago nuoskala ir lipdytinės keramikos šukė	žvalgomieji tyrimai, siekiant nustatyti, ar šioje vietoje yra senovės gyvenvietė, ar aptikti tik pavieniai radiniai

Santrumpos:

LIIR – Lietuvos istorijos instituto rankraščių skyrius

VAK – Valstybinė archeologinė komisija (veikusi 1919-1939 m.)

Literatūros ir šaltinių sąrašas:

- Černiauskas, M., 1979.** *Kėdainių rajono archeologijos paminklų žvalgomųjų kasinėjimų 1979 m. dienoraštis.* LIIR, F.1, B.702.
- Černiauskas, M., 1980.** *Kėdainių rajono 1980 m. archeologijos paminklų žvalgomųjų tyrinėjimų ataskaita.* LIIR, F.1, B. 793.
- Girininkas, A., Jarockis, R., Puodžiūnas, G., Zabiela, G., 1990.** *Pasvalio rajono 1990 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita.* LIIR, F.1, B. 1702.
- LAA, 1974.** *Lietuvos TSR archeologijos atlasas I: akmens ir žalvario amžiaus paminklai.* Vilnius: Mintis
- Lietuvos, 1973.** *Lietuvos TSR kultūros paminklų sąrašas.* Vilnius: Lietuvos TSR kultūros ministerija.
- Merkevičius, A., 1982.** *1982 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Kėdainių rajone ataskaita.* LIIR, F.1, B. 1564.
- Merkevičius, A.** *Ankstyvieji metaliniai dirbiniai Lietuvoje.* 2011, Vilnius: Versus Aureus.
- Širvydaitė, S., 2011.** *Joniškėlio dvaro sodybos (u.k. 424) vandens malūno (u.k. 23472) (Pasvalio r. sav., Joniškėlio k.) 2011 metų žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita.* LIIR, F., neinv.
- Tarasenka, P., 1928.** *Lietuvos archeologijos medžiaga.* Kaunas: Švietimo ministerijos knygų leidimo komisija.
- Tautavičius, A., 1968.** *1968 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos ataskaita.* LIIR, F.1, B 132.
- Tautavičius, A., 1971.** *1971 m. žvalgomosios archeologijos ekspedicijos ataskaita (duomenys apie Kėdainių, Jonavos, Kauno, Kaišiadorių, Prienų, Alytaus, Trakų, Švenčionių ir Vilniaus rajonų archeologinius paminklus).* LIIR, F.1, B.313.